

VERSLAG VAN DE TREK OVER ZEE IN DE PERIODE JULI - DECEMBER 1977

De nazomer en de herfst zijn bij de meeste vogelaars geliefde tijden, omdat juist in de tweede helft van het jaar allerlei onverwachte verschijnselen zich kunnen voordoen. Op hun trek naar het zuiden kunnen de vogels worden afgedreven door zware westerstormen, waardoor zelfs vogels uit de Nieuwe Wereld naar Europa kunnen komen. Anderzijds kan een periode van sterke oostelijke winden een invasie van Scandinavische en Siberische trekkers veroorzaken.

Het najaar van 1977 werd vooral gekenmerkt door het optreden van enkele markante stormen, waarvan de storm van 1 en 2 oktober bij velen langs de kust nog lang in de herinnering zal blijven voort leven (Zie ook het verslag van het Cap Griz Nez-weekend).

Oktober was verder weer een opvallend rustige maand, maar na 10 november begon een periode van stormen die wel 3 weken zou duren. December was een vrij rustige maand met in de eerste week een lichte vorst inval.

De waarnemingen die in het Volgende verslag verwerkt zijn, werden verzameld door: E.Aartse - W.Baalbergen - A.Cramer - J.van Dijk - R.de Mooij - E.van Hall en M.Wiersema. Vrijwel alle waarnemingen werden gedaan vanaf het balkon van het clubhuis van de Noordwijkse Zeilvereniging.

In totaal werd gedurende 289 uren over zee getuurd. Deze teluren zijn als volgt over de maanden te verdelen:

juli	I	12	oktober	I	32
juli	II	12	oktober	II	18
augustus	I	25	november	I	43
augustus	II	17	november	II	34
september	I	33	december	I	17
september	II	33	december	II	13

Duikers

De eerste duiker werd al op 29 augustus waargenomen. Merkwaardigerwijs was dit exemplaar al in winterkleed. De volgende ex. die in september werden gezien, waren alle nog in het zomerkleed, zodat tweemaal kon worden gezien dat het hier om Roodkeelduikers ging.

Ik oktober werden op 8 dagen duikers gezien, maar de aantallen blijven erg klein. Waarschijnlijk onder invloed van het stormachtige weer worden in november veel minder duikers gezien dan in voorgaande jaren. Ook december is wat dit betreft een slechte maand. Gedurende de gehele waarnemingsperiode was er slechts één uur waarin meer dan 10 duikers werden genoteerd: 13 december 1977 22 ex. zuidwaarts. Totalen over de gehele periode:

109 ex. naar Zuid - 34 ex. naar Noord en 13 ex. in zee zwemmend.

Futen

Het beeld van het voorkomen van de Fuut werd in 1977 nog eens duidelijk bevestigd. In juli en augustus een opvallend groot aantal waarnemingen van solitaire exemplaren of van kleine groepjes zonder een duidelijk trekrichting. In juli 6 waarnemingen en in augustus 12 waarnemingen.

In september wordt de Fuut slechts op één dag waargenomen. Eind oktober wordt het voorkomen weer regelmatig, maar de aantallen blijven steeds zeer klein. Ook het koudegolfje van begin december is niet in staat de aantallen Futen voor de kust flink te laten toenemen. De grootste groep die wordt gezien bestaat uit 15 ex. (12 december).

De Roodhalsfuut wordt vooral in november gezien. Hierbij gaat het steeds om enkelingen of twee vogels bij elkaar. De eerste Roodhalsfuut wordt gezien op 30 september. Verder op 2 data in oktober, 7 data in november en 2 in december. Totaal 16 ex. zuidwaarts en 2 ex. noordwaarts.

Niet gedetermineerde kleine futen werden gezien op 12 oktober en op 27 november en 13 december.

Op 17 december werd een Kuifduiker gezien en op 26 november passeerden 2 Georde futen.

Stormvogels

Voor de zeevogelwaarnemers kwam het goed uit dat twee belangrijke stormen juist in het weekend vielen. Zo leverde het weekend van 10 en 11 september, maar vooral het weekend van 1 en 2 oktober een reeks waarnemingen van stormvogels op.

De Noordse stormvogel die het dichtst bij huis broedt en vooral in de Schotse wateren zeer talrijk is, werd in het najaar van 1977 weinig waargenomen. Deze soort wordt voor Noordwijk vooral in mei en juni gesignaleerd. De volgende waarnemingen werden gedaan: 11 september 1 ex. Zuid - 22 november 1 vondst van een exemplaar van de donkere fase, zeer waarschijnlijk een broedvogel uit de Baffins Baai (Canada).

24 november 1 ex. Zuid en 1 ex. Noord.

Langs de kust van Noord-Holland en vooral op Ameland werden op 1 en 2 oktober wel veel mallemokken gezien. Op Ameland werd zelfs een ongelooflijk aantal geteld bijna 2000 ex. op 2 oktober.

De verrassendste soort van dit najaar was voor veel waarnemers het Vaal Stormvogeltje. Deze soort werd in de afgelopen jaren niet eenmaal gezien. Ook op andere plaatsen langs de kust werden recordaantallen van deze soort vastgesteld. Vermoedelijk is een belangrijk deel van deze vogels afkomstig van New Foundland, omdat de broedkolonies in Schotland maar klein zijn. Bij Noordwijk werden de volgende waarnemingen gedaan: 11 september - 4 ex. 3 oktober - 3 ex. - 10 oktober 2 ex. Bovendien werd op 4 oktober nog een stormvogeltje gezien die niet op soort gebracht kon worden. Op andere plaatsen langs de kust werden vooral op 2 oktober veel Vale Stormvogeltjes gezien: Ameland 20 en Scheveningen 17 ex.

De eerste Noordse Pijlstormvogel werd al op 28 augustus gezien. Tijdens de stormachtige westenwind van 10 september werd maar één Noordse Pijlstormvogel gezien, maar gedurende de stormachtige periode van eind september/begin oktober wordt deze soort vaker gezien: 29 september 7 ex. zuid - 30 september 7 ex. zuid - 1 oktober 3 ex. zuid en 3 oktober 1 ex. zuid.

De talrijkste pijlstormvogel in het najaar van 1977 was wel de Grauwe Pijlstormvogel. Langs de gehele kust werden hogere aantallen vastgesteld als ooit tevoren en ook bij Cap Griz Nez was deze soort opvallend talrijk. Wij deden de volgende waarnemingen: 10 september 2 ex. zuid - 14 september 1 ex. noord - 29 september 7 ex. zuid - 30 september 19 ex. zuid en 2 ex. noord - 1 oktober 9 ex. zuid - 2 oktober 3 ex. zuid - 2 november 4 ex. zuid - 9 november 1 ex. zuid en 14 november 2 ex. zuid.

Tenslotte werd nog op 1 oktober een Kuhls Pijlstormvogel waargenomen. Deze soort broedt in het westelijk deel van de Middellandse Zee en op de Canarische Eilanden. Na het broedseizoen trekt een deel van de populatie eerst noordwaarts en bereikt dan de wateren bij Zuid-Ierland (Cape Clear). Waarnemingen uit de Noordzee zijn zeer schaars.

Voor ons land zijn tot nu toe slechts de volgende gevallen bekend:

26 oktober 1947, vondst Zandvoort - 29 november 1966 Maassluis, ook een vondst. 21 september 1969 Hondsbossche: een onbevestigde waarneming.

Jan van Gent

In juli werd deze soort op 3 dagen en in augustus op 11 dagen waargenomen. Vrijwel steeds ging het om enkelingen die in noordelijke richting vlogen. Evenals vorig jaar was ook nu weer 10 september de beste dag voor deze soort.

Zo passeerde er tussen 8 en 9 uur een groep van 155 ex. Ook op de andere uren van die dag werden steeds groepen Jan van Genten gezien. Ook op 11 september en op 29 en 30 september werden groepjes gezien.

In oktober waren de aantallen teleurstellend. In november werd deze soort nog op 7 dagen gezien en in december nog op één n.l. 12 december, 1 adult zuid.

Op andere plaatsen langs de kust werden veel meer Genten gezien. De absolute topper was weer Ameland op 2 oktober met 4865 ex. in 10 teluren.

Totalen voor Noordwijk: naar zuid: 110 ex. eerste jaars, 188 ex. in overgangskleed en 273 ex. adult, - naar noord: 80 ex. eerste jaars, 121 ex. in overgangskleed en 127 ex. in adult kleed.

Jagers

Vergeleken met 1976 was 1977 een matig jaartje voor jagers. Toch was het begin van het seizoen heel goed met in juli al op 5 dagen Kleine Jagers. Ook in de eerste helft van augustus werd deze soort al opvallend veel gezien. Van de 29 ex. die tot half augustus werden gezien, behoorden niet minder van 14 ex. tot de lichte fase. Nog niet eerder werd op de herfsttrek een zo groot deel van het geheel gevormd door ex. van de lichte fase. Bij de zeer zwakke trek in mei en juni zijn de vogels van de lichte fase vaak in de meerderheid.

Pas tegen het eind van de maand augustus is de Kleine Jager op vrijwel elk teluur te zien. In september zijn het vooral de dagen met harde wind die veel Kleine Jagers opleveren: 10 en 11 september met 22 ex. zuid en 38 ex. noord - 29 september met 55 ex. zuid en 9 ex. noord (in 6 teluren). Ook 30 september levert nog 39 ex. op.

De beste dag van het seizoen werd echter 1 oktober met 76 ex. zuid en 20 ex. noord.

In november nog op 10 dagen waarnemingen van de Kleine Jager (totaal 22 ex.).

Gelet op het ruige novemberweer viel het aantal Middelste Jagers wat tegen. In totaal werden nu 20 juv. ex. zuid en 1 juv. ex. noord genoteerd. De vroegste ex. werden gemeld op 11 september (3 ex.). In oktober werden er enkele gezien op 1.2 en 10 oktober. De andere ex. werden waargenomen tijdens het stormachtige weer tussen 7 en 22 november.

De Grote Jager werd slechts eenmaal gezien: 11 september 1 ex. zuid.

Tweemaal werd een jagertje gezien waarbij de waarnemers sterk de indruk hadden met een juveniele Kleinste Jager van doen te hebben. Geheel zeker is men bij juvenielen van deze soort echter nooit. Zelfs vondsten zijn moeilijk op naam te brengen.

Data; 13 september, 1.ex. noord en 10 oktober, 1 ex. zuid.

Meeuwen

Voor het eerst sinds de dagen dat Jan Verweij bij Noordwijk zijn waarnemingen deed, werden Vorkstaartmeeuwen gezien. Bij Noordwijk werden dit jaar zelfs 4 ex. waargenomen: 14 september, 1 ex. zuid - 16 september, 1 ex. noord en 12 november 2 ex. zuid. Steeds ging het om juveniele vogels. Ook op veel andere plaatsen langs onze kust werd dit sierlijke meeuwtje, dat vooral in de toendragebieden van Canada broedt, meer dan ooit waargenomen. Normaliter trekt deze soort langs de westzijde van Ierland naar de Golf van Biskaje om later in het najaar vandaar door te vliegen naar de zeeën voor West-Afrika en de Golf van Guinee.

De Grote Burgemeester, een broedvogel van het hoge noorden b.v. Spitsbergen, werd driemaal gezien: 3 november, 1 adult zuid - 22 november, 1 juveniel noord en 20 november 1 juveniel zuid.

Op 27 november werd nog een adulte Zwartkopmeeuw gezien. Deze zuidelijke soort overwintert de laatste jaren wel eens in ons land en ook in de haven van Boulogne (Fr.).

De Drieteenmeeuw was in november talrijker dan ooit tevoren. Grote aantallen van deze soort werden bij zware stormen wel eens gemeld van de Hondsbossche, maar bij Noordwijk werden hoogstzelden grotere uurtotalen dan 100 ex. genoteerd. In totaal werden nu 4129 ex. zuid en 453 ex. noord geteld. Bijna de helft van deze vogels bestond uit juveniele exemplaren.

In juli en september werd deze soort in het geheel niet gezien. In augustus waren er slechts 2 waarnemingen. Tot 10 november is er dan maar één dag dat met meer dan 10 ex. in een uur n.l. 29 oktober. In de periode 10 november tot 25 november ontbreekt deze soort in vrijwel geen enkel uur meer en worden er op sommige dagen honderden per uur geteld. De beste dagen zijn 12 en 13 november met als hoogtepunt 1063 ex. in 2 uur op 13 november. In december wordt de Drieteenmeeuw nog wel op 10 dagen gezien, maar de aantallen blijven steeds zeer klein (1 - 10).

De Dwergmeeuw was veel minder talrijk dan in 1976. Vooral de maand oktober viel nu wat tegen. De eerste helft van november bracht echter nog flink wat ex. voor onze kust. Totaal van het seizoen: 550 ex. zuid en 103 ex. noord. Ongeveer het vierde deel bestond uit juveniele vogels.

Sterns

De Grote Stern trok opnieuw talrijker door dan in voorgaande jaren. Bij de sterns is het altijd een moeilijke zaak om een juiste indruk te krijgen van het werkelijke aantal dat passeert. Vooral bij noordoostelijke wind trekken veel sterns tegen de wind in, waarbij ze dicht langs de kust druk bezig zijn een visje te bemachtigen. Later op de dag trekken de vogels dan verder uit de kust in zuidelijke richting. Omdat deze zuidwaarts gerichte trek vaak later op de dag en ook veel verder uit de kust plaats vindt, krijgen we het merkwaardige verschijnsel dat we in de nazomer meer noordwaarts dan zuidwaarts vliegende sterns kunnen tellen. Zo waren dit jaar de totalen voor de Grote Stern: 1831 ex. zuid en 3006 ex. noord. Vooral op 1 en 2 augustus werden veel Grote Sterns gezien: op bijna alle uren 100 tot 200 ex.

In september is de trek veel duidelijker zuidwaarts gericht dan in juli en augustus.

Op 24 september worden nog 164 ex. in een uur geteld, maar hierna blijven de uurtotalen vrijwel steeds beneden de 10. De laatste Grote Sterns worden gezien op 1 en 2 november.

Visdiefjes en Noordse Sterns werden in de nazomer ook weer in grote groepen gezien. Voor deze sterns was de laatste week van augustus de beste periode. De laatste Visdief werd gezien op 29 oktober en de laatste Noordse Stern op 30 oktober.

Totaal van Visdief+Noordse Stern: 3356 ex. zuid en 3284 ex. noord.

De Dwergstern werd eindelijk weer eens wat vaker opgemerkt. Dit sterntje vliegt vrijwel steeds zuidwaarts en doet niet mee aan de vroege voedseltrek langs onze kust.

Totaal: 64 ex. zuid en 1 ex. noord. Aantal dagen waarop de Dwergstern gezien werd: juli 2 - augustus 8 - september 3 en in oktober 2 dagen.

Zwarte sterns waren weinig talrijk: totaal 51 ex. zuid en 36 ex. noord. De meeste ex. werden in augustus waargenomen.

De zeldzame Lachstern, die in West-Europa alleen nog maar in een klein aantal in Denemarken broedt, werd slechts éénmaal gezien: 27 september 1 ex. zuid.

Alken

Op 1 september werd een Alk in zomerkleed in zuidelijke richting vliegend waargenomen. Dit was meteen ook de laatste gezonde Alk die werd gezien. Op 17 november nog een met olie besmeurde Alk op het strand en op 22 november, 27 november en 31 december een dood ex. op het strand.

De enige Zeekoeten die herkend werden, waren ook niet best af: op 31 december 3 met olie besmeurde beesten. Verder werd 11 maal een alkachtige gezien, waarvan niet te zeggen was of het een Alk of een Zeekoet was. Tenslotte werd nog op 31 december een dode Kleine Alk op het strand gevonden.

Waterwild

Grondleenden en duikeenden werden in het najaar meestal in kleine aantallen langs de kust gezien. Enkele opmerkingen bij de diverse soorten:

Wintertaling: regelmatig in kleine groepjes van eind juli tot in september.

Smient: in augustus al twee waarnemingen. Op 6 december vorstvlucht: 454 ex. zuid in 2 uur.

Pijlstaart: kleine groepjes op 10 dagen van 1 augustus tot 12 december.

Slobeend: maar weinig waarnemingen: de meeste ex. nog in augustus b.v. 20 augustus 9 ex. zuid.

Krakeend: 15 juli 9 ex. noord.

Kuifeend: in alle maanden, maar steeds enkelingen of kleine groepjes.

Toppereend: weinig waarnemingen, maar opvallend veel ex. op 23 oktober: 98 ex.

Tafeleend: heel weinig gezien; de meeste ex. op 14 en 15 september: 34 ex.

Brilduiker: op 2 oktober al een waarneming de meeste ex. echter in november, maar steeds enkelingen of zeer kleine groepjes. In december nog op 3 dagen.

IJseend: 5 december - 1 ex. zuid.

Eidereend: deze soort die bij de Waddeneilanden met duizenden op zee aanwezig kan zijn, werd voor Noordwijk nauwelijks gezien: 70 ex. zuid en 69 ex. noord.

Data: juli - 1 ; augustus - 0 ; 9 september 4 ; oktober - 3 ; november - 7 ; december - 4.

Grote Zeeëend: ook deze soort is in het najaar voor de Waddeneilanden veel talrijker dan voor de Hollandse kust. Totaal voor Noordwijk: 15 ex. zuid en 19 ex. noord. Eén juli-, 4 november- en 2 decemberwaarnemingen.

Zwarte Zeeëend: deze soort werd slechts gedurende 8 uren met meer dan 100 ex. waargenomen. De meeste ex. werden gezien in de eerste week van augustus en in de laatste week van november.

Middelste Zaagbek: vanaf 24 september werd deze soort vrij regelmatig gezien. De beste dag was 12 november met 59 ex. in 3 uren.

Bergeend: tot half augustus werden alleen noordwaarts vliegende vogels geteld. Deze dieren zijn op weg naar het Duitse Waddengebied om daar de vleugelrui te ondergaan. Zo werden in juli al 336 ex. geteld. Tientallen ex. werden ook gezien tijdens de westerstormen van half november b.v. 89 ex. in 2 uur op 13 november.

Rotgans: vanaf 17 september werd deze soort regelmatig gezien. De meeste ex. werden op 13 november geteld: 289 ex. in 4 uren.

Grauwe Gans: 25 ex. 29 augustus, 13 september, 3 en 5 december.

Kolgans: op 13 november een groep van 124 ex. zuid.

Brandgans: op 30 oktober 60 ex. zuid.

Rietgans: op 27 oktober 10 ex. zuid.

Knobbelzwaan: 3 ex. zuid en 50 ex. noord. Op 16 juli een groep van 38 ex. noord.

Aalscholver: weinig gezien: op 18 september een groep van 38 ex. zuid.

Kuifaalscholver: 19 november 1 juveniel ex. noord - 26 november 1 juv. noord.

Steltlopers

Voor de steltlopers geldt hetzelfde als voor het waterwild in het najaar: wel veel soorten, maar kleine aantallen. Zo werden op 5 augustus 10 soorten steltlopers gezien, maar het totaal bleef beneden de 100 ex.

Kluut: 6 december 4 ex. zuid.

Kemphaan: 5 juli 1 ex. noord en 10 september 1 ex. zuid.

Groenpootruiter: slechts één waarneming in juli, augustus en september.

Zwarte ruiter: 3 december 1 ex. zuid (zeer laat).

Kievit: sterke trek op 8 oktober: 624 ex. in 2 uren, maar vooral op 5 december; 5380 ex. zuid in 3 uren (vorstvlucht).

Watersnip: enkele waarnemingen in september en oktober, maar de meeste ex. op 6 december 13 ex. zuid.

Wulp: in juli en augustus steeds kleine groepjes, maar de meeste ex. ook hier op 6 december 64 ex. zuid in 2 uur.

Regenwulp: vooral in juli en augustus kleine groepjes of enkelingen.

Bontbekplevier: vooral eind augustus en in september, soms meer dan 10 ex. per uur.

Paarse strandloper: 25 augustus 1 ex. zuid - 13 november 1 ex. zuid - 15 november 7 ex. zuid.

Drieteenstrandloper: vanaf eind juli al weer in klein aantal langstrekking. In november en december pas groepjes op het strand foeragerend.

Kanoetstrandloper: in juli en augustus wel kleine groepjes, maar de meeste ex. toch in eind oktober en november b.v. 29 oktober, 40 ex. zuid.

Bonte strandloper: vooral tijdens de storm van 13 en 14 november in kleine groepjes over het strand trekkend b.v. 14 november 106 ex. zuid in 2 uren.

We willen dit verslag besluiten met de vermelding, dat we slechts éénmaal een zeehond waarnamen en wel op 11 augustus toen we bij aankomst een exemplaar rustend op het strand voor de boulevard zagen.

J.van Dijk
L.Hellenberghof 32
Noordwijk a/zee

GEKNIPT UIT DE KRANT

(door L.van Duijn)

Ecologen en jachtopzieners in de Duitse wintersportgebieden hebben alarm geslagen: Toerisme en wintersport verdrijven in toenemende mate het wild uit zijn woongebieden en veroorzaken onder bepaalde omstandigheden zelfs zijn dood.

In het jongste nummer van het tijdschrift "Nationalpark" schrijven deskundigen na jarenlange observatie, dat bijvoorbeeld in de Alpen gemzen en sneeuw- en korhoenders de gebieden hebben opgegeven waarin skiërs zijn doorgedrongen.

In de bossen van Beieren zijn het vooral herten, ruigpoothoenders en spechten die te lijden hebben van het opdringende toerisme.

Goed in relativeren is ook Joris Schouten, de onvermoeibare voorzitter van de Katholieke Boerenbond. Op een studiedag over landinrichting van de Heidemij, had hij de volgende troost voor natuur- en landschapsbeschermers, die zich ergeren aan de torensilo's van de moderne melkveehouderij, maar buitengewoon gesteld zijn op windmolens "Over tweehonderd jaar zijn de silo's ook oud", zei Schouten, "misschien worden ze dan ook wel beschouwd als waardevolle monumenten".

De moraal van zijn verhaal: De boer ziet de landschapsbeschermers als Conservatief, ja feodaal. De boer moet in achterlijke omstandigheden blijven voortploeteren om de stadse heren met hun veertigjarige werkweek het genot van een ouderwets landschap te garanderen.....

(Persoverzicht S.B.B.)